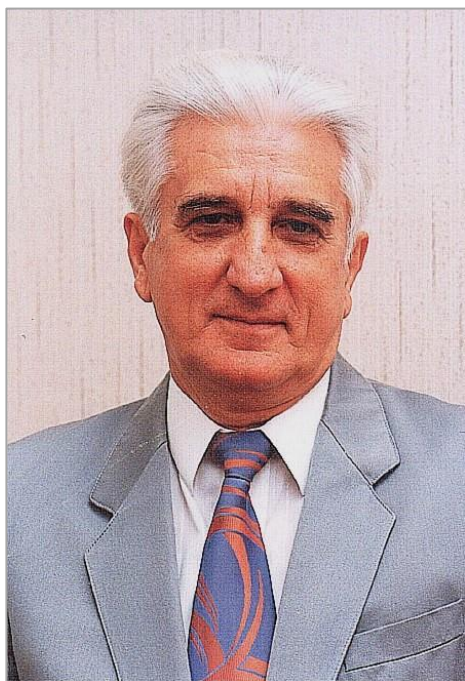


Nekrológ



Nevét már korábban is hallottam, egy-két szakcikke is szemem elé került, ám első találkozásunkat megelőzte Áll Lajos, a Vízgazdálkodási Társulatok Országos Választmányának (VTOV) akkori titkára. Az ő helyettese volt dr. Koltay József. Ahogy az esztergomi múzeum irodájában beszélgettünk Áll Lajossal búcsúzóul megemlítette, hogy össze fog hozni Koltayval, aki szintén nagy affinitást érez a történeti dolgok iránt. Így történt, hogy az 1980-as évek végén Koltay Józseffel találkoztam rögtön azt javasolta, hogy nézzük át a hazai víztársulatok történetét, s egy közös cikket írjunk a Vízügyi Közleményekbe. Ő majd az utolsó több mint három évtized viszontagságos, de eredményes fejlődését veti papírra. S valóban, aki erről az időszakról mindent, szinte testközelben résztvevőként és tanúként tudott, az ő volt.

Ahogy az a rövid szakmai életrajzából kiderül, „1959-től az OVF, ill. OVH főmérnöke, osztályvezető-helyettese, 1972-től az OVH Tanácsai Osztályának vezetője.” Nagy formátumú vízügyi vezetőkként hozta össze ezekben az időkben a sors. Legelőször Dégen Imrét, az OVH elnökét kell említeni, aki felismerte a fiatal, ambiciózus mérnökben azt a szakembert, aki kitartóan képes munkálkodni a hazai víziközművesítés érdekében, aki nemcsak új ötletekkel tud előállni, hanem a mindennapok tanácsai jogszabályi dzsungelében is el tud igazodni. Másodszor az elnökhelyettest, dr. Illés Györgyöt kell idesorolni, akinek csapata az ország vízellátásának és csatornázásának fejlesztésében olyan teljesítményt nyújtott, ami szinte példa nélkül állt. S ebben a munkában Koltay József is kimagasló szerep hárult.

Ő mesélte, milyen előremutató gondolat volt részükről az '50-es évek második felében, hogy az újra életre keltett

Dr. Koltay József

Kispest, 1932. VI. 19. – Leányfalu, 2025. II. 6.

vízgazdálkodási társulatok lehetséges feladatai közé beillesztették – a korábban ott nem szereplő – a települési víziközművesítés programját. A másfél évszázaddal korábban, az érdekelt földbirtokosok anyagi erejével megkezdett ármentesítési munkák reformkori szervezőinek eszébe sem jutott, hogy ugyanolyan érdekeltégi alapon meg lehet szervezni a falvak víz- és csatornaműveinek kiépítését. És ez a folyamat, a sorra megalakult víziközmű társulatok közreműködésével jelentős – de nem kizárólagos – állami támogatás mellett megindult. A vezetékes ivóvízhez való hozzáférés menetét a falvak lakói immár saját befizetésekkel is felgyorsíthatták. Koltay Józsefnek is nagy szerep jutott nemcsak a társulatok szervezésében, hanem abban is, hogy amikor az 1970-es felső-tiszai árvíz számos települést pusztított, akkor az OVH szorgalmazására a helyreállítási programba belevették az addig többnyire közművesítetlen falvak vízműveinek kiépítését. Nem előkészítetlen ügyek voltak ezek, hiszen már a '60-as évek első felében elkészült Szabolcs-Szatmár megye vízellátásának és csatornázásának terve, csak a pénz hiányzott a tervek valóra váltásához. Szerencse a szerencsétlenségben, hogy a települések újjáépítéskor – 1970-72-ben – a frissen felhúzott lakóházakat már nem lehetett közművek nélkül átadni régi-új tulajdonosaiknak. Az állami elismerés nem maradt el: Koltay József az 1970. évi árvízjárok helyreállításában kifejtett eredményes munkája elismerésül a Munka érdemrend ezüst fokozata kitüntetéssel vehette át.

Mindezek mellé párosult az az aktív szerep, amit, mint az OVH Tanácsai Osztályának vezetője a szakajtó rendszeres írójaként, valamint a különböző hivatalos rendezvények előadójaként vállalt. Előadásokat tartott pl. a Mérnöktovábbképző Intézet kurzusain és szaktanfolyamokon. Az 1970–80-as években tagja volt az MTA Vízgazdálkodási Bizottság Vízellátási és Csatornázási Albizottságának. Érdemes volna egyszer számba venni, milyen szakcikknek kerültek ki tolla alól, amelyek elsősorban az aprófalvas települések víziközmű viszonyait tárgyalták. Aki ennek a korszaknak és szakterületnek történeti fejlődését fogja vizsgálni, csak ezek ismeretében alkothat képet a több évtizedet átfogó küzdelmekről és az eredményekről. Még utólag annyit a bevezetőben említett első találkozásunkról, hogy azután a közösen írt, kétrészes társulattörténeti cikkünk, amely a Vízügyi Közleményekben látott napvilágot (az 1992. évi 1. és 4. számban), utóbb elnyerte a Magyar Hidrológiai Társaság (MHT) Vitális Sándor szakirodalmi díját. S az akkori tanulmányhoz gyűjtött sok-sok irodalmi forrás felkutatásának eredménye lett a Vízgazdálkodási Társulatok válogatott bibliográfiája, amelyet a VTOSZ 1992-ben jelentetett meg a *Források a vízügy múltjából* sorozat 9. köteteként.

De, térjünk vissza a '70-es, '80-as évekhez! Ugyancsak az ő érdemeihez tartozik, hogy amikor már Dégen Imre államtitkári széke – az ellene indított pártvizsgálatot követően – erősen inogni kezdett, s már mindenki a hamarosan bekövetkező nyugdíjazásáról pletykálgatott, akkor Koltayék egy utolsó akciót szerveztek, hogy Dégen méltó mó-

don távozhasson az OVH éléről. Ez 1975 májusában történt Körösszegapátiban, az 1000. társulati úton megépített községi vízmű avatásakor. Huszár István miniszterelnök-helyettes társaságában Dégen Imre is átvágta a szalagot. Hogy aztán ez valóban az 1000., vagy éppen csak a 998. vízmű volt-e, azt ma már senki nem tudja megmondani, és Koltay is csak mosolygott a történeten. Dégen Imrének viszont ez volt az utolsó nyilvános szereplése.

Ismét vissza kell nyúlni az MHT kitüntetettjeinek lexikonában a róla megjelent rövid szócikkhez:

„1985-től 1994-ig a *Vízgazdálkodási Társulatok Országos Választmánya (VTOV)* (utóbb Szövetsége) titkárságának helyettes vezetője, 1991–1992 között vezetője. Szakmai tevékenysége a vízellátás és csatornázás szakterületén, a települések vízgazdálkodására, a vízügyi műszaki igazgatás feladataira, és több mint három évtizeden keresztül a víziközmű társulatok szervezésére, hatékony működésére, a társulati mozgalom központi támogatására és elvi irányítására terjedt ki.” Áll Lajos, az idézetben említett VTOV titkára a rendszerváltás idején ment nyugdíjba, s átmenetileg, két éven keresztül Koltay József látta el a titkári feladatokat. Nem kis munka volt ez, hiszen a rendszerváltást követően a társulatok – bizonyos értelemben – légüres térben találták magukat. A termelőszövetkezetek a kárpótlási törvény következtében elkezdtek szétszakadozni, s a velük szorosan együttműködő vízgazdálkodási társulatok nehezen tudtak hozzájutni az új tulajdonosoktól a fenntartásukhoz szükséges érdekeltségi hozzájáruláshoz. A víziközmű társulatokat pedig az önkormányzati törvény hatásaként a regionális, megyei, vagy térségi vízmű és csatornamű vállalatok szétaprózódása hozta gyakorta kezelhetetlen helyzetbe.

Amikor 1994-ben nyugdíjba vonult, akkor az egykori pályatársa, kortársa, Perecsi Ferenc, az akkor már ugyancsak nyugdíjas volt OVH főigazgató köszöntötte őt a VÍZTÜKÖR hasábjain. Cikkének címe: „*Dr. KOLTAY – Aki hozzátartozott napjainkhoz*”. Nem mindenkit köszöntött az OVH folyóirata ilyen gálánsan! Általában nekrológok szoktak megjelenni azokon a hasábjakon, nem nyugdíjas búcsúztatók! Konkrétan: addig egy sem jelent meg! Mindezek ellenére Koltay József, akinek a dicséret amúgy sosem esett rosszul, némi egészen halvány csipkelődést is kieresztett az egyébként elismerő mondatokból. Mert, valljuk be, a jeles mérnök az átlagosnál azért érzékenyebb lelkiületű volt világéletében. Sokáig ízlelgette a cikkben leírtakat, s csak az utóbbi időkben jutott el oda, hogy elfogadja és ne berzenkedjen tovább emiatt.

Ha nyugdíjba is vonult, az nem azt jelentette, hogy abahagyta volna szakmai tevékenységét. A Magyar Hidrológiai Társaságban, annak Vízügyi Történeti Bizottságában gyakorta felbukkant és egy-egy évforduló kapcsán megmozgatta mindazokat, akik rábeszélésére elvállalták, hogy vele együtt előadást tartsanak, vagy a vándorgyűléseken részt vegyenek. Az ő kezdeményezésére döntött úgy az MHT elnöksége, hogy 1999. június 11-ike, az Országos Vízgazdálkodási Hivatal Vízellátási Osztálya megalakulásának 50. évfordulójára emlékezve legyen ez a nap „*A vezetékes vízellátás napja*”. A kezdeményezés éve

ken keresztül meggyökeresedni látszott, s hírt adott róla a szakajtó is, aztán valahogy elpárolgott a kezdeti lelkesedés... Kár érte!

Persze Koltay József szakmai szervezetekben kifejtett aktivitása nemcsak 1994 után, hanem az azt megelőző években, évtizedekben rendületlenül működött. Talán ennek is köszönhető, hogy az MHT 1987-ben kitüntette őt a megtisztelő Bogdánfy-érmével.

Szervező munkássága a lelkének oly kedves Balaton fürdővilágára is kiterjedt. Balatonakarattya-hoz amúgy családi kötelékek is fűzték, hiszen még a szülei révén vált „ős-akarattya”-sá. Mint tevékeny szakember részt vett az akarattyai vízellátás és csatornázás szervezésében, s amikor 1993-ban megalakult a Balaton-parti Fürdőegyesületek Szövetsége, akkor az északi parti egyesületek őt delegálták a Szövetség egyik alelnökének, amely feladatát 1998-ig látta el. Balatonakarattya nagyon sokat köszönhetett neki, hiszen az Akarattya-t is közvetlenül érintő „*Nemzeti kincsünk a Balaton*” és a „*30 éves a Balatonkenesei Víziközmű Társulat*” című könyvei, továbbá a 13 kötetből álló „*Balatonakarattya Helytörténeti Gyűjteménye*” című kézirata hozzájárult a település népszerűsítéséhez. Mindezt a közösség is értékelte, hisz 2016-ban a képviselő testület Akarattya díszpolgárává választotta.

Végezetül egy személyes kitérő: amikor rá írásban emlékezem, mindig fegyelmezni kell magam, hogy ne Jóskát írjak! Pedig milyen egyszerűen hangzana ez! Nem írhatok Józsi bácsit sem, jóllehet a korkülönbség miatt talán ez dukálhatna, a Jóska bátyám megszólítás pedig köztünk soha nem hangzott el! Mindenki, ha róla volt szó, mindig a Jóskát, vagy a Koltay Jóskát emlegette. Mindez talán onnan is származott, hogy Jóska nagy sportember, sportrajongó is volt. Ha arra gondolunk, hogy édesapja (Koltai /Kolhane/ József) nemcsak az FTC csapatának, hanem az első magyar fociválogatottnak is tagja volt (hajh! daliás idők – amikor még Hajós Alfréd volt a szövetségi kapitány!), akkor ez részéről teljesen érthetővé válik! Sokat tett a vízügyi sportélet megeremtéséért, a Vízügyi Sport Clubnak elnökségi tagja, 1957–1975 között főtitkára, illetve 1977-ig ügyvezető elnöke, valamint az OVH asztalitenisz csapatának oszlopa volt. Egy sportembert, egy csapatjátékost csak hivatalos papírokon, megbeszéléseken, ágazati értekezleteken hívnak dr. Koltay Józsefnek!

És most, annyi év, évtized után valami végleg lezárult. Csak az emlék maradt meg nekünk, akik személyesen is ismertük őt! S hogy az emlék, ha idővel fakul is, mégis fennmaradjon, abban közös feladatunk van. El kell mondanunk, le kell írni, hogy Koltay Józsefnek és társainak milyen döntő szerepük volt a magyar települések vízellátási és csatornázási gondjainak csökkentésében, az „ivóvíz magyarországi honfoglalásában”!

Emlékét kegyelettel megőrizzük.

Fejér László
az MHT Vízügyi történeti bizottság elnöke

